

بررسی میزان مشارکت اقتصادی - اجتماعی در تعاونی‌های مسکن مهر و عوامل مؤثر بر

آن در شهر مشهد در سال ۸۹-۱۳۸۸

محمد مظلوم خراسانی، دانشیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد*

محسن نوغانی، استادیار گروه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد

بی‌بی فاطمه کیش بافان، کارشناس ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی

چکیده

مسأله تحقیق حاضر در پی این است که مشارکت اعضای تعاونی‌های مسکن مهر در سال ۱۳۸۸ در سطح شهر مشهد چقدر است و عوامل مؤثر بر آن کدامند. مباحث نظری در قالب چهار پارادایم جامعه‌شناختی واقعیت اجتماعی، تعریف اجتماعی، رفتار اجتماعی و پارادایم ترکیبی بیان گردیده است. روش تحقیق در این پژوهش به صورت پیمایش با حجم نمونه ۳۸۰ نفر با کمک فرمول کوکران از جامعه آماری ۳۶۳۳۰ نفر اعضای تعاونی مسکن مهر در شهر مشهد می‌باشد. روش نمونه‌گیری و روش طبقه‌ای تصادفی است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسش‌نامه می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با کمک نرم‌افزار SPSS در قالب بیان آماره‌های توصیفی و میانگین، میان، انحراف معیار و ضرایب چولگی و کشیدگی و آزمون فرضیات با کمک آزمون‌های متناسب با هدف و سطح سنجش متغیرها و استفاده از تحلیل رگرسیون و بالاخره تحلیل مسیر انجام گرفته است و تأثیر متغیرهای مستقل:

عدم دسترسی منابع و ناتوانی اقتصادی، ارزیابی از حمایت‌های مالی و سیاسی دولت، کمبود وقت اضافه‌اعضاء، اعتماد نسبت به مدیران، اطمینان به نتایج طرح، سنت‌گرایی، تقدیرگرایی، توجه به تبلیغات رسانه‌های جمعی، تحصیلات، آمادگی روانی، مسئولیت‌پذیری، آگاهی، رضایت از مدیران، پایگاه اجتماعی، واقعی فرض کردن، خانه‌دار شدن، استفاده از رسانه‌های جمعی، از خودبیگانگی بر میزان مشارکت اعضای سنجیده شده و در نتیجه، آگاهی اعضای، استفاده از رسانه‌های جمعی و توجه به تبلیغات رسانه‌ها و اعتماد به مدیران بیشترین تأثیر بر مشارکت اقتصادی - اجتماعی آنان را دارا بودند.

واژه‌های کلیدی: مشارکت، تعاونی، تعاونی مسکن، مسکن مهر، اعتماد، رضایت، پایگاه اجتماعی

مقدمه

یکی از اساسی‌ترین نیازهای طبیعی انسان بعد از غذا مسکن می‌باشد. نیاز به مسکن به خاطر اینکه بتواند خود را از سرما و گرما و خطرات جانوران حفظ کند و مسکن محلی امن برای استراحت و آسایش از گذشته تاکنون به عنوان نیازی بنیادی مطرح گردیده است. مسکن نیازهای روانی، اجتماعی و محلی امن برای خانواده به حساب آمده است با توجه به افزایش جمعیت و توسعه شهرنشینی و مسأله مسکن یکی از حادترین مسائل جوامع توسعه نیافته و در حال توسعه از جمله ایران در آمده است. تأمین زمین، مصالح ساختمانی و مدیریت قوی برای حل این مسأله از ضروری‌ترین عوامل رفع نیاز مسکن در نظر گرفته شده و در ایران برای رفع این مشکل با اهمیت دادن به اصل ۴۴ قانون اساسی در ایجاد تعاونی‌ها و از جمله تعاونی‌های مسکن که زمینه مشارکت مردمی را افزایش و از تصدی‌گری دولت می‌کاهد. برای افراد کم درآمد تهیه مسکن به تنهایی غیرممکن و از طریق مشارکت و تجمیع قوای مادی و معنوی همه اعضا، راه خانه‌دار شدن را کوتاه‌تر و ساده‌تر می‌کند.

بیان مسأله

با اهمیت مسکن در زندگی انسان و داشتن سرپناه به عنوان حق طبیعی هر فرد، عملاً داشتن مسکن برای حداقل یک سوّم خانوارهای شهری

در جهان سوم به خاطر نداشتن توان مالی غیرممکن است (اهری، ۱۳۶۷، ۲۸).

در ایران بین میزان درآمد و هزینه مسکن تناسبی وجود ندارد. برای مثال قیمت یک واحد مسکونی متوسط بیش از دوازده سال درآمد یک خانواده با حداقل حقوق می‌باشد (بزم آمون، ۱۳۸۶، ۸). به همین خاطر دولت در ایران با توجه به اصل ۴۴ قانون اساسی از تعاونی‌های مسکن حمایت و یا سرمایه‌گذاری مستقیم کرده است. ایجاد تعاونی‌های مسکن مهر با حذف قیمت زمین از قیمت تمام شده در ارائه واحدهای ساختمانی برای افراد کم درآمد اقدام نموده و اساس تعاون بر مشارکت است، عدم مشارکت اقتصادی و یا محدود در روند تأمین مسکن تأثیر گذاشته و باعث رکود کار و کاهش همبستگی در بین اعضا می‌شود. علاوه بر آن بی‌اعتمادی، بی‌تفاوتی و تکروری و عدم تحرک را افزایش داده و در مقابل منافع شخصی و افزایش دوگانگی و نابرابری را افزایش و به پیکره تعاونی صدمه وارد می‌سازد.

عدم مشارکت در تعاونی‌ها باعث می‌شود که مدیران بدون توجه به نظرات و نیازهای اعضا تصمیم‌گیری کنند، بعلاوه اعضا با مشکلات تعاونی آشنائی نداشته و علت آن نداشتن ارتباط با مسائل و دوری از تعاونی‌ها است.

مشارکت در تعاونی باعث اعمال نظر اعضا در مجمع عمومی به عنوان بالاترین مرجع در تعاونی‌ها می‌شود و انتخاب هیئت مدیره با رأی

مساوی اعضای بدون در نظر گرفتن میزان سهام صورت می گیرد.

اهمیت دادن به تعاونی ها از تمرکز و حجم کاری دولت می کاهد و زمینه خلاقیت و مشارکت مردمی را فراهم می کند. طرح مسکن مهر برای یک میلیون و پانصد هزار خانوار جمعیتی در حدود ۶ میلیون نفر را در بر می گیرد و مسأله اصلی تحقیق، عوامل مؤثر بر مشارکت اعضای در تعاونی های مسکن مهر در شهر مشهد می باشد. شرکت تعاونی مسکن مهر مانند سایر تعاونی ها، تشکل های حقوقی هستند که با حداقل ۱۰ الی ۲۰ عضو و برای دستیابی به اهداف تأمین مسکن اعضا و افزایش مشارکت و روحیه تعاون و کمک به تحقق عدالت اجتماعی تأسیس گردید.

ضرورت و اهداف تحقیق

با توجه به اهمیت تعاونی ها که مشارکت مردمی جزء لاینفک آن بحساب می آید و سرمایه گذاری در این تعاونی ها بستگی شدید به مشارکت مردمی دارد. نتایج تحقیقات نشان می دهد که از سال ۱۳۵۷ تا سال ۱۳۸۰ حدود ۷۰۰ هزار واحد مسکونی را تعاونی ها ساخته اند و در سال ۱۳۸۰

صد هزار واحد مسکونی احداث شده است. تعاونی مسکن مهر در سال ۱۳۸۶ تعداد یک میلیون و پانصد هزار واحد مسکونی را بنا نهاده اند (شکرگزار، ۱۳۸۵، ۱۶).

تعاونی ها با تکیه بر مشارکت اعضای در کاهش نابرابری های اجتماعی و بی عدالتی در اقتصاد کارائی مؤثری دارا هستند و اهداف تحقیق را موارد زیر تشکیل می دهد:

- توصیف میزان مشارکت اعضای تعاونی های مسکن مهر در سال ۸۹-۱۳۸۸ در سطح شهر مشهد

- تبیین عوامل مؤثر بر میزان مشارکت اعضای تعاونی های مسکن مهر، در سال ۸۹-۱۳۸۸ در سطح شهر مشهد

- پیشنهاد راه حل برای افزایش مشارکت.

پیشینه تحقیق

در هر کار تحقیق با توجه به پژوهش های گذشته به منابع داخلی و خارجی مراجعه شده و از نتایج تحقیقات در کار پژوهشی جدید بهره گرفته می شود.

پیشینه داخلی

منبع علمی	متغیر وابسته	متغیرهای مستقل	یافته‌های تحقیق
علم بیگی ۱۳۷۹	مشارکت گاوآرداران عضو تعاونی در همدان N=۵۵۰ n = ۷۵	تعداد دام، میزان اراضی آبی و دیم مدت زمان عضویت، اعتقاد به فضای مشارکت میزان سطح مشارکت	سبک مدیریت، وضعیت اقتصادی، (تعداد دام) انگیزش دامداران و میزان آگاهی
غفاری ۱۳۸۰	مشارکت سازمان یافته روستائیان	خاص‌گرایی، تمایل به همکاری، میل به پیشرفت خردگرایی، استبدادپذیری، خوداتکایی، طایفه‌گرایی، تصور خیر محدود، نوگرایی دارایی خانوار، درآمد ماهنامه، تحصیلات، نوع فعالیت شغلی، سن، از خود بیگانگی	به غیر از خردگرایی، تصور خیر محدود، درآمد و سن با متغیر وابسته رابطه معناداری داشته‌اند.
محسنی ۱۳۸۲	مشارکت ۱۵ شهر با سازمانهای غیردولتی n = ۳۵۴۰	سن، جنس، تأهل، بعد خانوار، سطح سواد، درآمد، اشتغال و نوع شغل، رسانه‌ها، جبرگرایی، اطلاعات عمومی، طبقه اجتماعی، شاخص فضای حیاتی	مشارکت با انجمن‌های علمی ضعیف، افراد مطلقه و مطلق بیشتر از مجردین مشارکت دارند. سطح سواد، اطلاعات عمومی، اعتماد کمتر، جبرگرایی باعث افزایش ارتباط با انجمن‌های علمی می‌شود. اشتغال، طبقه اجتماعی بالا بیشتر از بقیه طبقات اجتماعی در انجمن‌ها مشارکت دارند. عوامل فرهنگی بیش از عوامل مادی در مشارکت نقش دارند.
ساریخانی و طه ۱۳۸۲	مشارکت زنان در تعاونی‌های روستایی در استان کرمانشاه	میزان دریافت وام، کود، سم، نهال، بذر	ویژگی‌های فردی افراد، سطح آگاهی نسبت به تعاونی و فرهنگ حاکم بر روستا
شیخی ۱۳۸۲	مشارکت اعضاء تعاونی‌های کشاورزی استان تهران n=۴۳۳	سن اعضاء، سطح سواد، میزان سهام، سود ناشی از سهام، کلاس‌های آموزشی، سن مدیران، سطح سواد، سابقه مدیریتی	شیوه‌های مدیریتی بر مشارکت اعضاء تأثیرگذار است، تفاوت بین اعضاء شهری و روستایی در مشارکت اختلاف معنی‌داری وجود دارد.
پناهی ۱۳۸۳	اثر ویژگی‌های فردی بر مشارکت در تهران	اعتماد و دلبستگی و تعهد اجتماعی، امید به آینده، عملکرد مناسب مسئولان	فعال‌گرایی، اعتماد و دلبستگی و تعهد اجتماعی، امید به آینده، سطح تحصیل، ارزش‌های فرامادی مشارکت رابطه مستقیم با مشارکت دارند.
امامی و حسینی ۱۳۸۵	مشارکت ماهی‌گیران عضو تعاونی در	سن، سواد، تجربه، درآمد، آگاهی، آموزش اعطاء وام، علاقه، مطالعه،	سن، سواد، درآمد، آگاهی، آموزش، وام، دیدگاه نسبت به خود، اجرای قوانین، هیئت

مدیره، همکاری دولت، تماس با مروجین رابطه وجود دارد	دیدگاه ماهی گیران نسبت به خود، نسبت به اجرای قوانین، نسبت به اعضاء هیئت مدیره، همکاری دولت، تأهل، تعدد شغل، تماس با مروجین	ساری ۱۳۰ n	
متغیرهای مستقل تأثیر معنی داری بر عملکرد شرکت های تعاونی مسکن دارند.	تحصیلات، سوابق مدیران، همکاری اعضاء و مدیران، تعدد پروژه ها، نحوه اجراء تأمین منابع مادی	مشارکت و عوامل مؤثر بر آن در شرکت های تعاونی مسکن	وزیر ۱۳۸۶
عوامل مؤثر همان متغیرهای مستقل بوده اند.	عدم انسجام درونی، ضعف مشارکت اجتماعی اعضاء تعاونی، عدم همکاری سازمان های ذیربط، ضعف نگرش های اعضاء تعاونی	عوامل مؤثر بر موقعیت تعاونی های مسکن	موسایی ۱۳۸۷
رابطه مثبت و معنی داری بین مشارکت و کانال های ارتباطی و انسجام اجتماعی وجود دارد.	کانال های ارتباطی، تعامل و انسجام اجتماعی، آگاهی، انگیزه اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی	تأثیر سازه های روان شناختی بر مشارکت روستائیان در احیاء جنگل در مازندران N=۱۰۲۴ خانوار n=۱۱۰	حیدرپور ۱۳۸۷

پیشینه خارجی

منبع علمی	متغیر وابسته	متغیر مستقل	یافته های تحقیق
قنبری ۱۳۸۲	تعاونی های مسکن در هند	تشکیل درون سازمانی تعاونی ها عملکرد بیرونی بنگاه های تعاونی	بازار مسکن بر کیفیت عملکرد تأثیر بسزایی دارد. اعتماد دولت به عملکرد تعاونی ها باعث عدم نظارت و کارائی ضعف تعاونی ها شد کاهش قیمت ها به خانه دار شدن کمک کرد
Dietrich 2008	تعاونی های مسکن و توسعه شهری در برلن	رابطه بین تعاونی و مقامات محلی	نداشتن نیروی فنی در تعاونی ها و عدم مدرنیزه شدن تعاونی به طولانی شدن تحویل خانه ها منجر شده گرایش تعاونی ها به شرکت های تجاری منجر به نگرانی شد
آپر ۲۰۰۹	تعاونی های مسکن در ترکیه (آنکارا و استانبول)	عملکرد جمعی، انتخاب آزاد، اندازه گروه، انتقاد جمعی، عدم سنخیت، تراکم شبکه ای	انتقاد جمعی با گرایش مقولات گروهی و یا منافع فردی متفاوت می باشد.

چارچوب نظری

در باب مشارکت با استفاده از نظریه انسجام اجتماعی دورکیهم و تالکوت پارسونز که در دو نظام شخصیت و نظام اجتماعی آنرا توضیح داده رشد شخصیت زمینه مشارکت آگاهانه را فراهم می‌کند. فرهنگ‌پذیری و جامعه‌پذیری الگوپذیری را در امر مشارکت در افراد جامعه ایجاد می‌کند (غفاری، نیازی، ۱۳۸۶، ۴۲).

اینگلهارت افزایش مشارکت را با سه عامل ارتقاء سطح تحصیلات، اطلاعات سیاسی، تغییر هنجارهای حاکم بر مشارکت زنان و تغییر در اولویتهای ارزشی را مؤثر دانسته است، البته سطح تحصیلات، موقعیت اجتماعی - اقتصادی را مشخص می‌کند (همان، ۴۶). لوین بیگانگی سیاسی و اجتماعی را در مشارکت با رابطه معکوس ارائه داده است. (لرین، ۱۹۶۲، ۱۲۸).

لوئیس عدم اعتماد متقابل و فقدان همدلی را در مشارکت مهم می‌داند، همچنین فقر باعث عدم مشارکت می‌شود (لوئیس، ۱۳۵۲، ۱۲۸).

دانیل لرنر علاوه بر متغیرهای روانی همچون همدلی به متغیرهای جامعه‌شناسی مانند سطح تحصیلات، میزان شهرنشینی، دسترسی به رسانه‌های گروهی را بر مشارکت اجتماعی تأثیرگذار دانسته است (سیف‌زاده، ۱۳۷۳، ۱۱۷).

شفرد معتقد بود که حمایت‌های مالی دولت و هم‌چنین عملکرد مثبت مدیران و مسئولیت‌پذیری اعضاء بر مشارکت آنان تأثیر مثبت دارد (کوتر، ۱۳۷۲، ۱۱۳).

آلموند و پاول به نقش خوداتکایی افراد در مشارکت تأکید نموده‌اند. از نظر آنها مشارکت شهروندان مبین نحوه بهره‌برداری شهروندان

واجد ایستارهای مشارکتی مختلف از فرصتهایی است که نهادها در اختیار آنها قرار می‌دهند. شهروندان با اطلاعاتی که دارند، برای نفوذ بر دیگران به خود اعتماد دارند و از فرصت‌ها برای مشارکت استفاده می‌کنند. ضمن تأکید بر تحصیلات، درآمد و رتبه شغلی افراد در تعیین پایگاه اقتصادی و اجتماعی آنان و تأثیرات آن بر مشارکت سیاسی و اجتماعی اهمیت قائل‌اند. در افراد تحصیل‌کرده، ثروتمند و دارای مهارت‌های حرفه‌ای، احتمالاً دارای گرایش‌های مشارکت جویانه بیشتری هستند (غفاری، نیازی، ۱۳۸۶، ۵۲).

وربا و نای در تحقیقی پایگاه اقتصادی و اجتماعی افراد مرفه و تحصیل‌کرده را تأثیرگذار بر مشارکت دانسته‌اند (ویلسون و مازیک، ۱۹۹۷، ۲۷۲).

اکسلرود تفاوت در میزان مشارکت اجتماعی در بین گروه‌ها را در تفاوت عواملی چون تحصیلات، شغل، رئیس خانواده و درآمد خانواده بیان می‌کند (اکسلرود، ۱۹۵۰، ۱۸).

فیش باین - آیزن در ارتباط با رفتار معتقد است که «نیت و قصد» به انجام رفتار منتهی می‌شود. البته قصد و نیت تابع دو متغیر دیگر یعنی گرایش به سوی رفتار و هنجار ذهنی رفتار می‌باشد. بعلاوه گرایش به رفتار تابع دو عامل دیگر یعنی انتظار فایده رفتار و ارزیابی فایده رفتار بستگی دارد و هنجار ذهنی بستگی به انتظار دیگران و انگیزه پیروی از انتظارات دیگران دارد.

در مورد تبیین مشارکت اعضاء تعاونی‌های مسکن مهر از این نظریه استفاده شده است. اختیار عاقلانه براساس محاسبه فایده و سود و

کلندرمین در خصوص مشارکت، مدل ارزش انتظار را مطرح می‌کند که دارای دو مؤلفه آگاهی بخشیدن اعضاء نسبت به اهداف، کوشش در جهت تحقق این اهداف و اعضاء را نسبت به فواید و هزینه‌های مشارکت متقاعد نماید (همان، ۸۲).

با توجه به اهمیت عوامل فردی و ویژگی‌های شخصیتی افراد و ساختارهای اجتماعی، رویکردهای جدید مشارکت به عوامل اثرگذار فردی و ساختارهای اجتماعی توجه خاصی شده است.

گائوتری مشارکت را مستلزم تغییرات ذهنی و روانی دانسته و اعتقاد دارد که مشارکت هم به عنوان وسیله و هم هدف و یکی از نیازهای اساسی انسان است. مشارکت در قالب فرایند اجتماعی کردن و درونی شدن ارزشها باید آموخته و درونی شود. تحقق مشارکت مستلزم اراده سیاسی دولت، اسناد قانونی و نهادهای اجتماعی متناسب وجود داشته باشد و مشارکت کنندگان هم شرایط لازم را داشته باشند. علل عدم مشارکت عبارتند از: بی‌سوادی، فقدان اطلاعات، موانع زبانی و فرهنگی، بدبینی فرد نسبت به مشارکت، امتناع از رأی دادن، کمبود وقت و عدم آگاهی مسئولان جهت گفتگو و پذیرش اظهارنظر مردم. در صورت فقدان موارد فوق بعلاوه وجود شرایط ذهنی و مالی مناسب برای مشارکت، بردباری و تساهل، توسعه فرهنگی و پذیرش کثرت‌گرایی و تمرکززدایی در تحقق و بسط مشارکت اجتماعی موثراند.

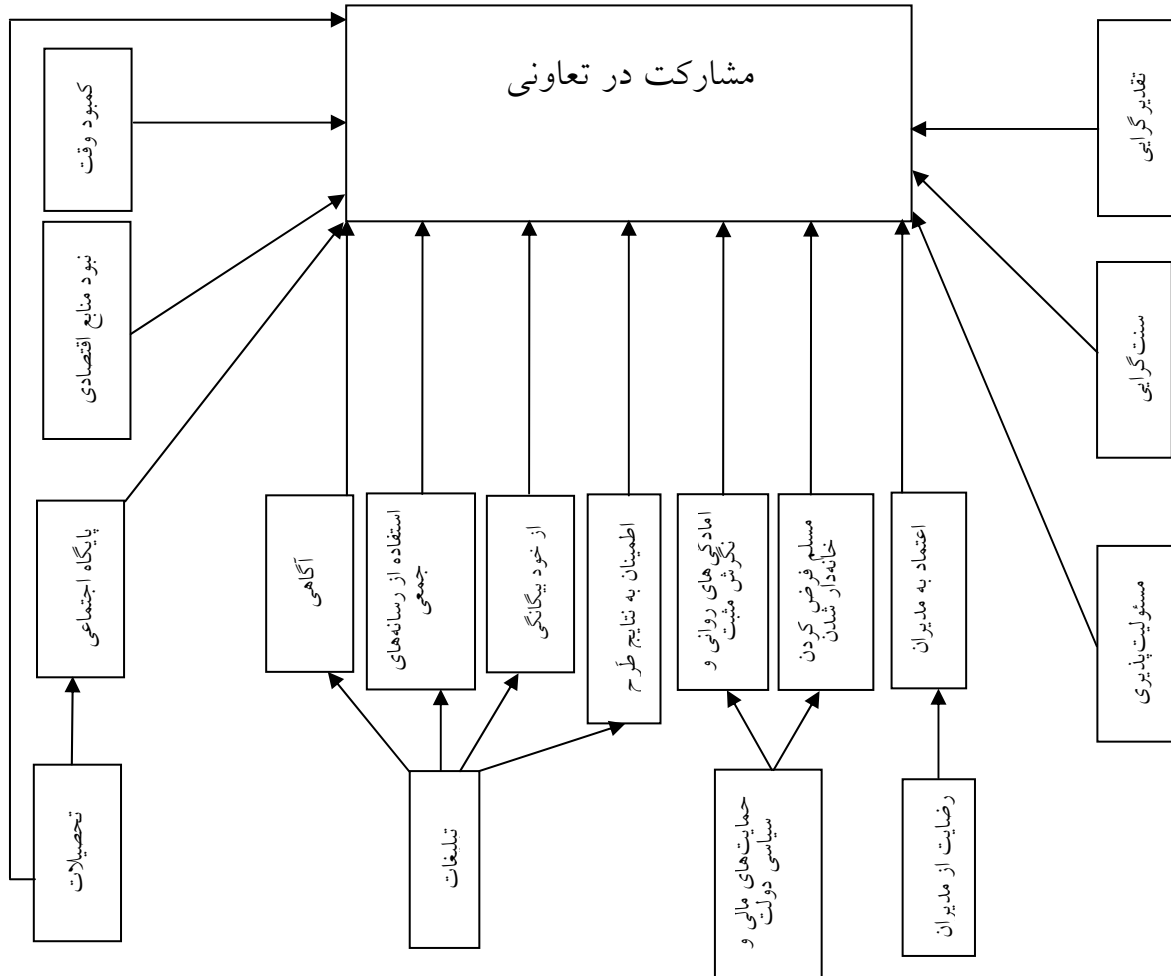
زیان، عمل مشارکتی یا غیرمشارکتی را مشخص می‌کند. اقدامات مشارکتی نشان می‌دهند که در شرایط جمعی امکان دسترسی به فایده فراهم خواهد شد، در غیر اینصورت فرد به شکل انفرادی عمل می‌نماید (غفاری، نیازی، ۱۳۸۶، ۷۷).

رابرت دال عوامل زیر را تأثیرگذار بر مشارکت می‌داند: فرد برای مشارکت منتظر پاداشی در سطح بالا باشد و مشارکت را روشی مناسب برای رسیدن به اهداف خود بداند و نسبت به مشارکت و نتایج آن مطمئن باشد و در مشارکت از دانش و مهارت برخوردار و در جریان مشارکت با مشکلات و موانع زیاد روبرو نشود (دال، ۱۳۶۴، ۴۰-۳۵).

هومنز براساس نظریه مبادله در پی تبیین رفتار انسان در کنش اجتماعی است و رفتار فرد منجر به موفقیت و پاداش باعث تکرار می‌شود و تجربه فرد در دریافت پاداش محرکی برای تکرار آن خواهد شد و هر چقدر پاداش با ارزش‌تر باشد احتمال تکرار آن بیشتر خواهد بود.

دیوید سیلز عوامل تأثیرگذار بر مشارکت را در نیروهای اجتماعی (مانند منزلت، تعلیم و تربیت، مذهب ...) و تفاوت‌های شخصیتی از نظر توانمندیها و استعدادها و هم‌چنین محیط اجتماعی شامل نهادهای، ساختارهای اجتماعی، الگوی باورها، اعتقادات و ارزش‌های فرهنگی و سیاسی می‌داند. موارد فوق به یکدیگر مرتبط و هر تغییری در هر یک از آنها مشارکت را کاهش یا افزایش می‌دهد و هر یک از موارد فوق به تنهایی ناقص است (غفاری، نیازی، ۱۳۸۶، ۸۱).

مدل تحلیل نظری

بیان فرضیات:

هر چه ناتوانی اقتصادی مشارکت کنندگان بیشتر، مشارکت آنها کمتر می باشد.
 هر چه حمایت مالی دولت از مشارکت کنندگان بیشتر باشد مشارکت افزایش می یابد.

کمبود وقت اعضا با مشارکت اعضا در تعاونی های مسکن مهر رابطه دارد.
 افراد در مواجهه با تعاونی مسکن اگر خانه دار شدن را واقعی تعریف کنند در این صورت مشارکت آنان بیشتر خواهد بود.
 هر چه میزان از خودبیگانگی اعضا بیشتر باشد، میزان مشارکت آنها کمتر خواهد بود.
 میزان آمادگی روانی و نگرش مثبت اعضا تأثیری مثبت بر میزان مشارکت اعضا دارد.

هر چه میزان اعتماد نسبت به مدیران تعاونی بیشتر باشد، میزان مشارکت اعضا افزایش می یابد.
 هر چه میزان اطمینان به نتایج طرح مسکن مهر بیشتر باشد، میزان مشارکت اعضا افزایش می یابد.
 مشارکت اجتماعی بین اعضا مسئولیت پذیر، بیشتر از افراد غیرمسئولیت پذیر است.
 رضایت از مدیران در افزایش مشارکت اعضا تأثیرگذار است.
 هر چه اعضا دارای پایگاه اجتماعی بالاتر باشند، میزان مشارکت آنان در تعاونی های مسکن بیشتر است.

سنت گرایی تأثیر منفی بر میزان مشارکت اعضا دارد.
 تقدیرگرایی تأثیر منفی بر میزان مشارکت اعضا در تعاونی های مسکن مهر دارد.
 تبلیغات رسانه های جمعی، تأثیر مستقیمی بر میزان مشارکت اعضا دارند.
 استفاده از رسانه های جمعی تأثیر مستقیمی بر میزان مشارکت اعضا در تعاونی های مسکن مهر دارند.
 هر چه میزان تحصیلات اعضا بیشتر باشد، میزان مشارکت اعضا نیز افزایش می یابد.
 به هر میزان که آگاهی اعضا تعاونی نسبت به اهداف تعاونی و روند پیشرفت پروژه افزایش یابد، میزان مشارکت اعضا بیشتر خواهد بود.

روش تحقیق

روش تحقیق پیمایشی و ابزار تحقیق پرسش‌نامه است که در بین اعضاء تعاونی مسکن مهر تکمیل شده است، واحد تحلیل فرد عضو تعاونی مسکن می‌باشد.

جامعه آماری: کلیه اعضاء تعاونی مسکن مهر در سطح شهر مشهد که در سال ۱۳۸۸ عضو تعاونی می‌باشند. با توجه به نوسان زیاد و عضویت‌های جدید و انصراف نمی‌توان رقم دقیقی از جامعه آماری ارائه داد، ولی با مراجعه به اداره تعاون خراسان رضوی، آمار موجود در شهر مشهد ۳۶۳۳۰ نفراند که در قالب ۱۵۰ تعاونی در ۴ گرایش تعاونی مسکن فرهنگیان، کارکنان دولت، کارگران و آزاد تجمیع گردیده‌اند.

حجم نمونه: با استفاده از فرمول کوکران

$$N = 36330 \quad \text{که} \quad n = \frac{Nt^2 s^2}{(N-1)d^2 + t^2 s^2}$$

s انحراف معیار متغیر وابسته برابر با ۰.۴۹ و t سطح اطمینان ۰.۹۵ برابر با ۱/۹۶ و d ضریب خطا برابر با ۰.۵ که در نتیجه حجم نمونه برابر با ۳۸۰ بدست آمد.

شیوه نمونه‌گیری: به صورت تصادفی طبقه‌ای بوده است. در مرحله اول به صورت طبقه‌ای به نسبت تعداد تعاونی‌هایی که در ۴ اتحادیه براساس گرایش‌های تعاونی مسکن: فرهنگیان، کارکنان دولت، کارگران و آزاد حاضر هستند، حجم نمونه تقسیم گردید و در مرحله دوم به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده اعضاء برای تکمیل پرسشنامه‌ها انتخاب شدند.

تعاونی فرهنگیان با ۱۲ تعاونی و حجم نمونه ۳۰ نفر، کارکنان دولت با ۲۰ تعاونی و حجم نمونه ۵۱ نفر و تعاونی کارگران با ۴۱ تعاونی و حجم نمونه ۱۰۳ نفر و تعاونی مرکزی آزاد مشهد با ۷۷

تعاونی و حجم نمونه ۱۹۶ نفر، پرسش‌نامه‌ها تکمیل گردیدند.

تعاریف عملیاتی متغیرها

متغیر وابسته یعنی میزان مشارکت در تعاونی مسکن مهر با واریز نمودن مبالغ مشخص شده در طرح توسط عضو، داشتن ارتباط تلفنی و یا عضو با تعاونی، شرکت عضو در مجامع و جلسات، تحویل به موقع مدارک و همکاری عضو با تعاونی، کاندیدا شدن عضو، اظهارنظر عضو در جلسات و نظارت عضو بر مدیران تعاونی.

تعاریف عملیاتی متغیرهای مستقل

پایگاه اقتصادی - اجتماعی اعضا با شاخص‌های تحصیلات، درآمد و شغل تبیین گردید.

متغیر اعتماد نسبت به مدیران با اعتقاد عضو به امانت‌دار بودن و صداقت مدیران و اعتقاد عضو به ارجحیت مصالح جمعی بر فردی، اعتقاد عضو به پای‌بند بودن مدیران به قول و قرارشان و احترام متقابل قائل شدن.

متغیر ارزیابی اعضاء از حمایت‌های مالی و سیاسی دولت با ملاک‌های واگذاری زمین اجاره ۹۹ ساله مبلغ تسهیلات و نرخ سود تسهیلات تعیین گردید.

متغیر آگاهی اعضاء با اطلاع از روند پروژه و نحوه تصمیم‌گیری مدیران، آشنایی با اصول تعاونی و عملکرد تعاونی و گزارش بیلان مالی در نظر گرفته شد.

متغیر اطمینان به نتایج طرح با سرانجام رسیدن طرح و متغیر آمادگی روانی با مفید دانستن عضویت و انصراف از عضویت به کار گرفته شد.

پایایی (Reliability)

پایایی یا قابلیت اعتماد ابزار تحقیق از روش آزمون مجدد به فاصله ۲۰ روز استفاده گردید و نتایج بدست آمده با نتایج نوبت اول تقریباً یکسان (همبستگی = ۰/۹۳) بدست آمد و مقدار آلفای کرانباخ سازه مشارکت در تعاونی عدد ۰/۷۴ از ۱۳ گویه بدست آمد الفبای کرانباخ متغیرهای آگاهی ۰/۸۱ اعتماد ۰/۸۹، نحوه فعالیت ارگانها ۰/۹۲، آمادگی روانی ۰/۸۶ در سطح بسیار مناسبی می باشد. سازه مسئولیت پذیری ۰/۴۹ که تقریباً در سطح ضعیفی است.

متغیر استفاده از رسانه های جمعی با استفاده از رادیو، تلویزیون، اینترنت، روزنامه و متغیر مسئولیت پذیری با عضویت در انجمن های مختلف تعریف شده اند.

برای متغیر نداشتن منابع اقتصادی میزان درآمد و متغیر کمبود وقت با میزان اشتغال در ساعات هفته و متغیر مستقل تقدیرگرائی با عدم توانائی انسان در ساختن سرنوشت خود و متغیر مستقل سنت گرایی با توجه به آداب و رسوم گذشتگان و متغیر رضایت از مدیران تعاونی با نحوه برخورد مدیران و رضایت از عملکرد آنان تعریف شده اند.

روایی (Validity)

برای تأمین روایی، پس از تدوین پرسش نامه مربوطه که چارچوب اصلی آن برگرفته از منابع نظری و پیشینه تحقیق است، ابزار مورد نظر به رؤیت صاحب نظران و متخصصان رسانیده شده و پس از رفع ایرادهای مورد نظر آن ها پرسشنامه نهایی آماده اجرا گردیده است. بنابراین روایی ابزار با روشی، روایی صوری (Formal validity) تأمین شده است.

آمار توصیفی

از مجموع ۳۸۰ نفر اعضاء که جزء نمونه تحقیق بوده اند، ۶۳ نفر (۱۶/۶٪) نفر زن و ۳۱۷ نفر (۸۳/۴٪) مرد می باشند.

از مجموع ۳۸۰ نفر اعضاء نمونه، ۱۲/۱٪ افراد به صورت مجانی در خانه پدری سکونت دارند، ۴۴/۶٪ به صورت رهن و اجاره و ۴/۵٪ صرفاً رهنی و ۳۸/۸٪ آنها به صورت اجاره ای سکونت می کنند. در نتیجه نیمی از اعضا به صورت رهن و اجاره محل سکونت دارند.

جدول شماره ۱- توصیف متغیرهای سن، تحصیلات فرد، درآمد ماهیانه

متغیرها	کمترین نمره	بیشترین نمره	چارک اول	چارک	میانه	چارک سوم	میانگین	واریانس	انحراف معیار	چولگی
سن	۲۱	۷۴	۳۰	۳۴	۴۰	۳۵/۷۹	۶۸/۲۱	۸/۲۵	۱/۳۱	
تحصیلات	۱	۵	۲	۳	۴	۳/۰۶	۰/۷۲۴	۰/۸۵۱	۰/۰۸۶	
درآمد ماهیانه به تومان	۰	۱۵۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۳۵۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	۴۰۱۲۳۰	۳/۷۲	۱/۹۲	۱/۹۲	

حمایت‌های مالی و سیاسی دولت، رضایت از مدیران تعاونی، رضایت از خود بیگانگی، سنت‌گرایی، تقدیرگرایی، اطمینان به نتایج طرح، کمبود وقت را نشان می‌دهد.

جدول زیر آمارهای سازه‌های مشارکت، آگاهی، اعتماد نسبت به مدیران، مسئولیت‌پذیری، آمادگی روانی، نحوه فعالیت ارگانها، رسانه‌های جمعی، توجه به تبلیغات رسانه‌ها، ارزیابی اعضاء از

جدول شماره ۲- آمارهای سازه‌های مشارکت

سازه	کمترین نمره	بیشترین نمره	چارک اول	چارک	میان	چارک سوم	میانگین	واریانس	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
شاخص مشارکت	۱/۱۵	۴/۵۴	۲	۲/۳۰	۲/۶۱	۲/۳۴	۰/۲۷۷	۰/۵۲۶	۰/۷۰۲	۱/۲۰۴	
شاخص آگاهی	۱	۵	۲	۲	۳	۲/۴۸	۰/۵۶۶	۰/۷۵	۰/۴۸۸	۰/۱۴۵	
شاخص اعتماد	۱	۵	۲	۳	۳/۷۱	۲/۹۴	۱/۱۳	۱/۰۶	۰/۰۷۶	-۱/۰۲۲	
آمادگی روانی	۱	۵	۲/۵	۳/۵	۴/۲۵	۳/۳۴	۱/۱۶	۱/۰۷	-۰/۴۲	-۰/۶۱	
نحوه فعالیت	نمی‌دانم	۵	۲/۶۶	۳/۵	۴	۳/۲۴	۱/۲۳	۱/۱۱	-۰/۸۶	۰/۴۶۵	
استفاده از رسانه‌های جمعی	۱	۵	۲/۲۵	۲/۷۵	۳/۲۵	۲/۷۶	۰/۵۲۲	۰/۷۲۲	۰/۵۵	۰/۷۹۷	
توجه به تبلیغات رسانه‌ها	۱	۵	۳	۳/۵	۴	۳/۵۷	۰/۷۶۷	۰/۸۷	-۰/۳۷	/۰۷	
حمایت‌های مالی و سیاسی	۱/۲۵	۵	۳/۲۵	۳/۷۵	۴/۲۵	۳/۶۷	۰/۵۲۸	۰/۷۲۶	-۰/۲۶۹	-۰/۰۴۲	
رضایت از مدیران	۱	۵	۳	۳/۵	۴	۳/۴۱	۰/۷۹۹	۰/۸۹۳	-۰/۰۹۳	-۰/۲۴۳	
از خود بیگانگی	۱	۵	۲/۵	۳	۳	۳	۰/۸۴	۰/۹۲	۰/۲۴	-۰/۴	
سنت‌گرایی	۱	۵	۳	۳/۳۳	۳/۶۶	۳/۳۳	۰/۴۲۸	۰/۶۵	۰/۲۴	۱/۱۶	
تقدیرگرایی	۱	۵	۳	۳/۵	۴	۳/۵۶	۰/۷۱۶	۰/۸۴	-۰/۱۴	-۰/۶۶	
اطمینان به نتایج طرح	۱	۵	۳	۳/۵	۴	۳/۵۵	۰/۸۲	۰/۹۰	-۰/۵۴	۰/۱۱۷	
کمبود وقت	۱	۵	۳	۳	۴	۳/۲۸	۰/۷۴۵	۰/۸۶۲	۰/۲۳۲	۰/۰۲۸	

در مورد شاخص مشارکت اعضاء در تعاونی‌های مسکن در سطح پائینی قرار دارد، در مورد شاخص آگاهی کمتر از نیمی ۳۴/۶٪ درصد هیچ آگاهی ندارند و تقریباً نیمی ۴۴/۶٪ درصد آگاهی کمی و ۱۷/۷٪ در حد متوسط و ۳/۲٪ در سطح بالا آگاهی داشتند.

در مورد شاخص اعتماد به مدیران نشان می‌دهد نیمی از اعضاء به مدیران کاملاً اعتماد دارند و نیمی نسبت به مدیران شناخت ندارند و یا بی‌اعتماد هستند.

در مورد شاخص اعتماد به مدیران نشان می‌دهد نیمی از اعضاء به مدیران کاملاً اعتماد دارند و نیمی نسبت به مدیران شناخت ندارند و یا بی‌اعتماد هستند.

در مورد شاخص اعتماد به مدیران نشان می‌دهد نیمی از اعضاء به مدیران کاملاً اعتماد دارند و نیمی نسبت به مدیران شناخت ندارند و یا بی‌اعتماد هستند.

سازه سنت‌گرایی نشان می‌دهد که فقط ۴ درصد اعضا تعاونی به سنت‌گرایی اعتقادی ندارند و ۵/۶ درصد با آن مخالف‌اند ولی اکثر اعضا ۴۷/۳ درصد تا حدی سنت‌گرا و ۴۳/۱ درصد افراد با سنت‌گرایی موافق و یا کاملاً موافق‌اند.

در باب سازه تقدیرگرایی می‌توان گفت که حدود ۲۲/۷ درصد اعضا تعاونی‌های مسکن مهر مخالف یا کاملاً مخالف تقدیرگرایی هستند و ۳۶ درصد تا حدی موافق و بالاخره ۴۱/۳ درصد با تقدیرگرایی کاملاً موافق‌اند.

در مورد سازه اطمینان به نتایج طرح نتیجه‌گیری می‌شود که ۳۴/۱ درصد اعضا تعاونی مسکن مهر اصلاً یا در حد کمی به نتایج اطمینان دارند و ۴۳/۷ درصد تا حدی و ۲۲/۲ درصد زیاد یا خیلی زیاد به نتایج مسکن مهر اطمینان دارند.

در مورد سازه کمبود وقت می‌توان گفت که ۵/۱ درصد اعضا اشتغال کم یا خیلی کم دارند و ۵۳ درصد در حد متوسط و ۴۱/۹ درصد اشتغال زیاد یا خیلی زیاد دارند که بیانگر اشتغال زیاد اعضا تعاونی می‌باشد.

تحلیل استنباطی دو متغیره‌ها

در این بخش بررسی رابطه متغیر وابسته (مشارکت) با هر یک از متغیرهای مستقل و آزمون فرضیات تحقیق در جدول زیر بررسی می‌شود. در اکثر متغیرها سطح سنجش رتبه‌ای است که از همبستگی اسپیرمن و ضریب دی‌سامرز استفاده شده است که در جدول زیر مشاهده می‌شود.

در مورد سازه نحوه فعالیت ارگانها در پیشبرد طرح مسکن مهر در نتیجه عملکرد بانکها از همه منفی‌تر و در رتبه دوم اداره تعاون دارای عملکرد بسیار منفی بوده‌اند.

در مورد سازه استفاده از رسانه‌های جمعی ۱۷/۲ درصد از رسانه‌ها هیچ استفاده‌ای ندارند و ۵۴/۸ درصد به صورت کم و ۲۴/۱ درصد اعضا در حد متوسط و فقط ۳/۹ درصد زیاد خیلی زیاد استفاده می‌کنند.

در مورد سازه توجه به تبلیغات رسانه‌ها نشان می‌دهد که تنها ۶/۹ درصد اعضا هیچ توجه‌ای به تبلیغات مسکن مهر ندارند. ۲۷/۵ در حد کمی و ۴۵ درصد به طور متوسط و ۲۰/۶ درصد در حد خیلی بالایی از تبلیغات رسانه‌ای در ارتباط با مسکن مهر استفاده می‌کنند.

در مورد سازه ارزیابی اعضا از حمایت‌های مالی و سیاسی دولت نشان می‌دهد که در حدود نیمی حمایت‌ها را قابل قبول می‌دانند و ۲۱/۴ درصد مخالف تأثیر حمایت‌ها هستند و ۲۷/۷ درصد موافق حمایت‌های مالی و سیاسی دولت هستند.

در مورد سازه رضایت از مدیران تعاونی آمار نشان می‌دهد که ۱۰/۳ درصد هیچ رضایتی ندارند و ۳۳/۵ در حد کمی و ۳۹/۶ در حد متوسط و تنها ۱۶/۶ درصد از مدیران بسیار رضایت داشتند.

در مورد سازه رضایت از خودبیگانگی نشان می‌دهد که فقط ۹/۶ درصد افراد دچار از خودبیگانگی نشده‌اند یا کمی به این حالت گرفتار شدند و ۲۶ درصد تا حدی دچار از خودبیگانگی شده و ۶۴/۴ درصد افراد زیاد و یا خیلی زیاد گرفتار از خودبیگانگی شدند.

جدول شماره ۳- رابطه متغیر وابسته (مشارکت) با متغیرهای مستقل

متغیرهای مستقل	سطح سنجش	سطح سنجش سازه مشارکت	ضریب همبستگی	همبستگی معنی‌داری	سطح معنی‌داری	نوع ضریب همبستگی
عدم توانائی اقتصادی	فاصله‌ای	ترتیبی	۰/۰۷۴	۰/۱۶۲	ندارد	اسپیرمن
حمایت‌های مالی و سیاسی دولت	ترتیبی	ترتیبی	۰/۱۰۵	۰/۰۰۶	دارد	دی‌سامرز
کمبود وقت اعضا	فاصله‌ای	ترتیبی	۰/۰۴۹	۰/۳۷۸	ندارد	اسپیرمن
اعتماد اعضا به مدیران	ترتیبی	ترتیبی	۰/۲۲۲	۰/۰۰۰	دارد	دی‌سامرز
اطمینان به نتایج طرح	ترتیبی	ترتیبی	۰/۰۸۴	۰/۳۷	دارد	دی‌سامرز
سنت‌گرایی	ترتیبی	ترتیبی	۰/۰۷۴	۰/۰۶۴	ندارد	دی‌سامرز
تقدیرگرایی	ترتیبی	ترتیبی	۰/۰۳۵	۰/۳۷۵	ندارد	دی‌سامرز
تبلیغات رسانه‌های جمعی	ترتیبی	ترتیبی	۰/۲۵۳	۰/۰۰۰	دارد	دی‌سامرز
استفاده از رسانه‌های جمعی	ترتیبی	ترتیبی	۰/۱۶۲	۰/۰۰۰	دارد	دی‌سامرز
آمادگی روانی	ترتیبی	ترتیبی	۰/۱۶۰	۰/۰۰۰	دارد	دی‌سامرز
میزان تحصیلات	ترتیبی	ترتیبی	-۰/۰۴۲	۰/۲۹۷	ندارد	دی‌سامرز
مسئولیت‌پذیری	اسمی	اسمی	۰/۰۳۷	۰/۰۸۴	ندارد	لامدا
میزان آگاهی به اهداف	ترتیبی	ترتیبی	۰/۳۷۶	۰/۰۰۰	دارد	دی‌سامرز
رضایت از مدیران	ترتیبی	ترتیبی	۰/۲۰۲	۰/۰۰۰	دارد	دی‌سامرز
پایگاه اجتماعی اعضا	ترتیبی	ترتیبی	۰/۰۳۲	۰/۴۱۵	ندارد	دی‌سامرز
خانه‌دار شدن واقعی	ترتیبی	ترتیبی	۰/۱۹۲	۰/۰۰۰	دارد	دی‌سامرز
میزان از خودبیگانگی	ترتیبی	ترتیبی	۰/۰۸۹	۰/۰۲۴	دارد	دی‌سامرز

تحلیل رگرسیون چند متغیری

با تحلیل رگرسیون می توان مقدار تأثیر هر واحد تغییر در متغیر مستقل را بر متغیر وابسته تعیین نمود (دواس، ۱۳۸۸، ۱۸۰). برای انجام رگرسیون چندگانه از روش گام به گام استفاده شده و در هر مرحله یکی از متغیرهای مستقل وارد معادله می شود و هر یک که تأثیر بیشتری داشت وارد معادله می شود. در جدول زیر میزان ضریب تعیین و همبستگی در هر مرحله نسبت به مرحله

قبل افزایش معناداری داشته است. ضریب همبستگی ۰/۵۹ و ضریب تعیین شده ۰/۳۴ است. بدین معنی که متغیرهای مستقل باقی مانده در تحلیل رگرسیون ۳۴ درصد واریانس متغیر وابسته مشارکت را تبیین می نمایند. در تحلیل دو متغیره تحصیلات رابطه معناداری با مشارکت نداشت، ولی در تحلیل رگرسیون عامل تحصیلات وارد معادله گردیده است، هر چند رابطه ضعیف است.

جدول شماره ۴- میزان ضرایب تعیین و همبستگی رگرسیونی

Model	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تصحیح شده	خطای برآورد	آماره دورین واتسون	
					sig	
۱	۰/۵۴۵	۰/۲۹۷	۰/۲۹۵	۰/۴۳۰۶۵	۰/۰۰	
۲	۰/۵۷۰	۰/۳۲۵	۰/۳۲۱	۰/۴۲۲۷۵	۰/۰۰	
۳	۰/۵۸۵	۰/۳۴۲	۰/۳۳۶	۰/۴۱۷۹۹	۰/۰۰۵	
۴	۰/۵۹۴	۰/۳۵۳	۰/۳۴۵	۰/۴۱۵۱۹	۰/۰۲۵	۱/۷۶۲

- ۱ - شاخص آگاهی
  - ۲- شاخص آگاهی و شاخص تبلیغات
  - ۳- شاخص آگاهی، شاخص تبلیغات، تحصیلات فرد
  - ۴- شاخص آگاهی، شاخص تبلیغات، تحصیلات فرد، شاخص استفاده از رسانه
- شاخص مشارکت، متغیر وابسته

مرحله با طرز قابل توجهی یعنی در هر ۴ مرحله مدل های رگرسیون بدست آمده به طرز معناداری $F=40/851$ و $sig=0/000$ بالا است و قابلیت پیش بینی متغیر مشارکت (وابسته) را دارد.

جدول زیر به بررسی معناداری مدل رگرسیونی به تفکیک مراحل چهارگانه پرداخته است، همانطور که ملاحظه می شود نسبت میانگین مجذورات رگرسیون بر باقی مانده، در هر چهار

جدول شماره ۵- مدل معناداری رگرسیونی

Model	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	Sig
۱	۲۳/۷۰۰	۱	۲۳/۷۰۰	۱۲۷/۷۹۰	۰/۰۰
۲	۲۵/۹۱۴	۲	۱۲/۹۵۷	۷۲/۴۹۹	۰/۰۰
۳	۲۷/۲۹۴	۳	۹/۰۹۸	۵۲/۰۷۴	۰/۰۰
۴	۲۸/۱۶۷	۴	۷/۰۴۲	۴۰/۸۵۱	۰/۰۰

- ۱- شاخص آگاهی
 ۲- شاخص آگاهی و شاخص تبلیغات
 ۳- شاخص آگاهی، شاخص تبلیغات و تحصیلات فرد
 ۴- شاخص آگاهی، شاخص تبلیغات، تحصیلات فرد و شاخص استفاده از رسانه

برای تعیین ضرایب مسیر و محاسبه اثرات مستقیم و غیرمستقیم، ابتدا براساس مدل نظری و تحلیل رگرسیون متغیرهای مستقلی که بر مشارکت تأثیر دارند را مشخص می‌نمائیم و سپس همین متغیرهای مستقلی که در رابطه‌ی آنها در رگرسیون معنی‌دار بودند، یکی‌یکی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته می‌شود و سایر متغیرها را به عنوان مستقل وارد تحلیل رگرسیون می‌کنیم تا ضرایب تحلیل مسیر را مشخص کرده و در نهایت تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم را برآورد نمائیم.

در تحلیل رگرسیون متغیرهای آگاهی، توجه به تبلیغات رسانه‌ها، استفاده از رسانه‌های جمعی و تحصیلات وارد معادله شدند و سپس متغیر آگاهی به عنوان متغیر وابسته و سایر متغیرهای مستقل را وارد معادله رگرسیون می‌نمائیم که در جدول زیر نتایج دیده می‌شود.

در جدول زیر شدت و جهت تأثیر متغیرهای مستقل که در تحلیل رگرسیون وارد شده‌اند را بر متغیر وابسته (مشارکت) نشان می‌دهد. معادله رگرسیون برای پیش‌بینی متغیر وابسته، براساس ضرایب استاندارد شده به شرح زیر است. چون واحدهای متغیر نامتفاوتند، برای مقایسه شدت تأثیر متغیرهای مستقل باید از ضرایب استاندارد شده بتا استفاده کرد:

$$(استفاده از رسانه‌ها Z) + 0/11 (تحصیلات Z) \\
 - 0/154 (تبلیغات Z) + 0/158 (آگاهی Z) \\
 y = 0/505$$

تحلیل مسیر

علاوه بر تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته، در این مرحله تأثیرات غیرمستقیم آنها را از تحلیل مسیر استفاده کرده و هم‌چنین میزان مناسب مدل نظری ارزیابی می‌شود.

جدول شماره ۶- شدت و جهت متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته در تحلیل رگرسیونی

ضرایب استاندارد نشده		ضرایب استاندارد شده	t	sig	model
B ضریب تاثیر	خطای ضریب تاثیر	Beta ضریب تاثیر			
۱/۴۱۹	۰/۰۸۶		۱۶/۵۴۹	۰/۰۰	مقدار ثابت
۰/۳۷۰	۰/۰۳۳	۰/۵۴۵	۱۱/۳۰۴	۰/۰۰	شاخص آگاهی
۱/۱۳۵	۰/۱۱۷		۹/۷۳۸	۰/۰۰	مقدار ثابت
۰/۳۳۵	۰/۰۳۴	۰/۴۹۳	۹/۹۳۸	۰/۰۰	شاخص آگاهی
۰/۱۰۴	۰/۰۳۰	۰/۱۷۵	۳/۵۲۰	۰/۰۰	شاخص تبلیغات
۱/۲۸۱	۰/۱۲۶		۱۰/۱۳۵	۰/۰۰	مقدار ثابت
۰/۳۵۷	۰/۰۳۴	۰/۵۲۶	۱۰/۴۲۹	۰/۰۰	شاخص آگاهی
۰/۱۰۰	۰/۰۲۹	۰/۱۶۸	۳/۴۱۳	۰/۰۰۱	شاخص تبلیغات
-۰/۰۳۵	۰/۰۱۲	-۰/۱۳۵	-۲/۸۱۱	۰/۰۰۵	تحصیلات فرد
۱/۱۳۸	۰/۱۴۱		۸/۰۸۱	۰/۰۰	مقدار ثابت
۰/۳۴۳	۰/۰۳۵	۰/۵۰۵	۹/۹۰۸	۰/۰۰	شاخص آگاهی
۰/۰۹۴	۰/۰۲۹	۰/۱۵۸	۳/۲۲۲	۰/۰۰۱	شاخص تبلیغات
-۰/۰۳۹	۰/۰۱۲	-۰/۱۵۴	-۳/۱۷۴	۰/۰۰۲	تحصیلات فرد
۰/۰۸۲	۰/۰۳۶	۰/۱۱۰	۲/۲۵۱	۰/۰۲۵	شاخص استفاده از رسانه

شاخص مشارکت: متغیر وابسته

جدول شماره ۷- ضرایب همبستگی بین متغیر تعیین آگاهی (وابسته) و متغیرهای مستقل

دورین واتسون	Beta	Sig	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	آگاهی (متغیر وابسته)
۱/۹۶۰	۰/۴۱۴	۰/۰۰۰	۰/۳۲۴	۰/۳۲۶	۰/۵۷۱	اعتماد
	۰/۱۵۹	۰/۰۰۰	۰/۳۵۴	۰/۳۵۸	۰/۵۹۹	تبلیغات
	۰/۱۸۴	۰/۰۰۰	۰/۳۸۱	۰/۳۸۸	۰/۶۲۳	پایگاه
	۰/۱۳۹	۰/۰۱۶	۰/۳۹۱	۰/۳۹۹	۰/۶۳۲	رضایت

در این مرحله متغیر تبلیغات رسانه‌ها به عنوان متغیر وابسته و سایر متغیرهای مستقل به جز آگاهی را وارد معادله رگرسیون می‌کنیم و در نتیجه جدول زیر را مشاهده می‌کنیم.

جدول شماره ۸- ضرایب همبستگی بین متغیر تبلیغات رسانه‌ها (وابسته) و متغیرهای مستقل

دوربین واتسون	Beta	Sig	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	تبلیغات (متغیر وابسته)
۱/۸۱۶	۰/۲۱۱	۰/۰۰۰	۰/۰۶۷	۰/۰۷۰	۰/۲۶۴	رضایت از مدیران
	۰/۱۷۸	۰/۰۰۲	۰/۰۹۳	۰/۰۹۸	۰/۳۱۴	حمایت‌های دولت

به همین ترتیب دو متغیر استفاده از رسانه‌ها و تحصیلات و سایر متغیرها را به عنوان مستقل در نظر گرفته شده و در جداول زیر مشاهده می‌شود:

جدول شماره ۹- ضرایب همبستگی بین متغیر استفاده از رسانه‌ها (وابسته) و متغیرهای مستقل

دوربین واتسون	Beta	Sig	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	استفاده از رسانه‌ها (متغیر وابسته)
۲/۰۱۰	۰/۱۶۴	۰/۰۰۴	۰/۰۵۳	۰/۰۵۶	۰/۲۳۷	اعتماد
	۰/۲۱۵	۰/۰۰۰	۰/۰۸۳	۰/۰۸۹	۰/۲۹۹	تحصیلات
	۰/۱۳۵	۰/۰۱۸	۰/۰۹۹	۰/۱۰۸	۰/۳۲۸	حمایت‌های دولت
	۰/۱۱۶	۰/۰۳۵	۰/۱۰۹	۰/۱۲۱	۰/۳۴۸	سنت‌گرایی

جدول شماره ۱۰- ضرایب همبستگی بین متغیر تحصیلات (وابسته) و متغیرهای مستقل

دوربین واتسون	Beta	Sig	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی	تحصیلات (متغیر وابسته)
۱/۹۸۶	۰/۹۸۰	۰/۰۰۰	۰/۵۳۵	۰/۵۳۶	۰/۷۳۲	پایگاه
	-۰/۳۵۱	۰/۰۰۰	۰/۵۹۹	۰/۶۰۱	۰/۷۷۵	درآمد ماهانه
	-۰/۱۴۹	۰/۰۰۰	۰/۶۱۹	۰/۶۲۳	۰/۷۸۹	کمبود وقت

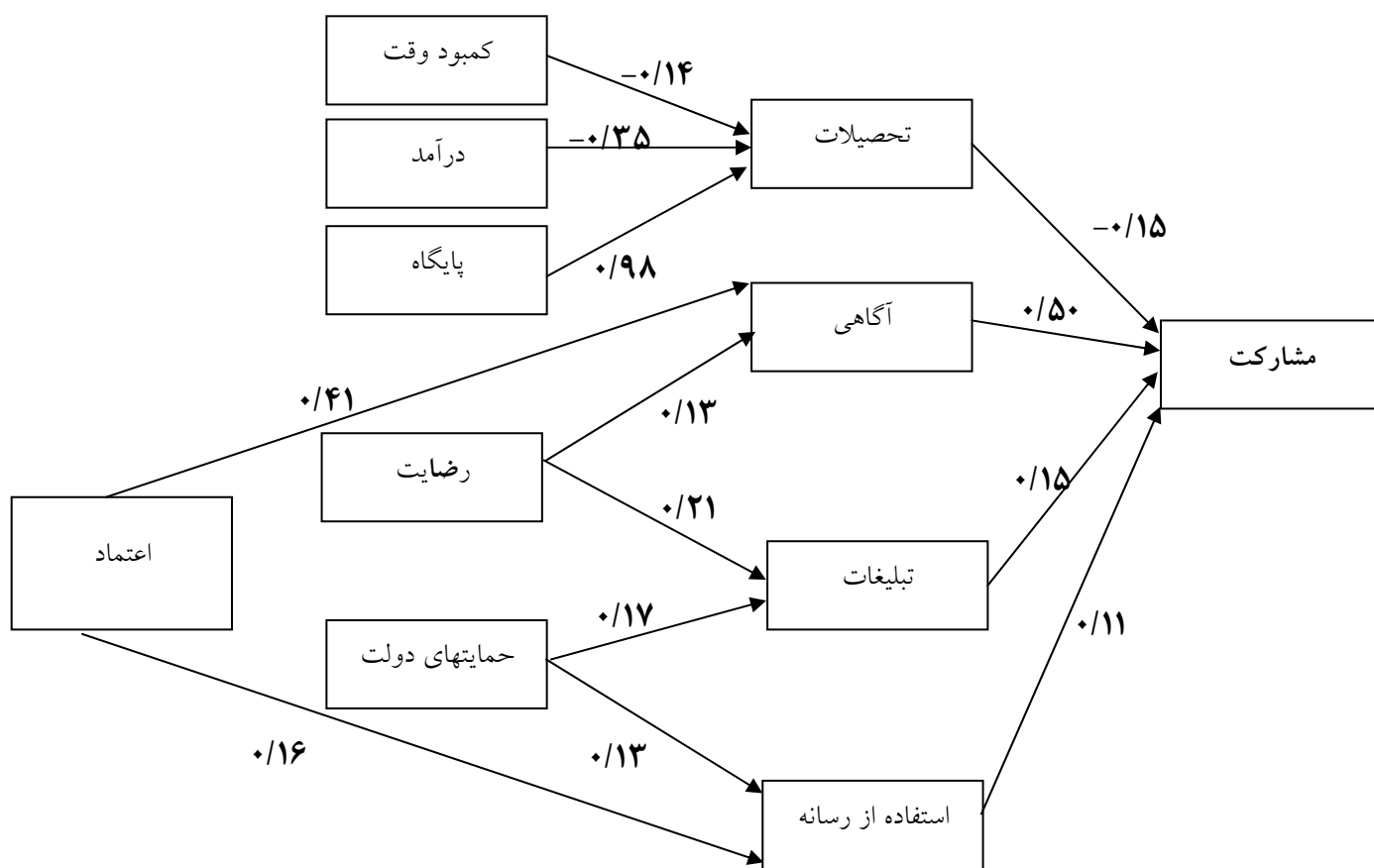
بر مشارکت تأثیر می‌گذارد ($۰/۴۱ \times ۰/۵۰ = ۰/۲۰$)
یعنی با افزایش اعتماد، سطح آگاهی افزایش

تحلیل مسیر تأثیر اعتماد از طریق آگاهی بر
مشارکت نشان می‌دهد. این متغیر به میزان ۰/۲۰

مشارکت تأثیر می‌گذارد ($0/16 \times 0/11 = 0/01$) که مقدار قابل ملاحظه نیست.

می‌یابد و به موازات آن مشارکت بالا می‌رود. هم چنین اعتماد از طریق رسانه به میزان $0/01$ بر

نمودار تحلیل مسیر

نتیجه‌گیری

در ارتباط با سؤال اول تحقیق که میزان مشارکت اعضای تعاونی مسکن مهر در مشهد چه اندازه است؟ می‌توان گفت، مشارکت اعضای در تعاونی‌های مسکن در سطح شهر مشهد در سال ۱۳۸۸ حدود ۱۰ درصد متوسط و یا بالا است و قسمت اعظم اعضای یعنی ۹۰ درصد مشارکت

پائین یا خیلی پائین دارند که نشان دهنده مشارکت بسیار ضعیف اعضای در تعاونی‌های مسکن در مشهد می‌باشد.

در جواب سؤال دوم تحقیق که عوامل مؤثر بر مشارکت اعضای در تعاونی مسکن مهر بود، از متغیرهای مختلف به صورت سؤال در پرسش‌نامه تحقیق استفاده شد و با بررسی

پیشنهادات

با توجه به نتایج به دست آمده، متغیرهای آگاهی، تبلیغات رسانه‌ها، اعتماد به مدیران تعاونی و رضایت از آن‌ها و استفاده از رسانه‌های جمعی و آمادگی روانی اعضا، بیشترین تأثیر را بر مشارکت اعضا در تعاونی آن می‌گذارد. لذا برنامه‌های اجرایی باید در رابطه با افزایش آگاهی اعضا نسبت به روند پروژه و همچنین افزایش اطلاعات و آموزش اصول و مبانی تعاونی تدارک دیده شود.

نقش تبلیغات و رسانه‌های جمعی دومین عامل مهم می‌باشد یعنی ایجاد بستر و زمینه جلب اعتماد و رضایت از عملکرد مدیران تعاونی نقش کلیدی را دارند. مدیران تعاونی، مسکن با چالش‌های فراوانی در این طرح ملی روبه‌رو هستند و سرگرم شدن و حاشیه‌ها و کارهای غیر ضروری اداری و بوروکراسی آنها را از اعضای تعاونی غافل می‌کنند. در حالی که اگر در جلسات هیأت مدیره روی آگاهی بخشی اعضا برنامه ریزی شود و اهمیت ویژه مجامع عمومی برای بالا آوردن آگاهی اعضا طراحی شود، از مشارکت بالای اعضایشان که در واقع می‌توان گفت مهم‌ترین عامل موفقیت تعاونی‌ها نیز می‌باشد، برخوردار می‌شوند و در نهایت از عمر طرح مسکن مهر در مشهد سه سال می‌گذرد و وقت زیادی تلف شده است که این خود باعث اعتراض اعضا گردیده است. اگر مدیران استان و به ویژه خود مدیران تعاونی، به کارهایی که مشارکت اعضایشان را افزایش می‌

همبستگی‌های دو متغیره و تحلیل رگرسیون نتایج زیر بدست آمد. در تحلیل‌های دو متغیره به ترتیب اولویت، متغیرهای آگاهی، تبلیغات رسانه‌های جمعی، اعتماد، رضایت از مدیران، آمادگی روانی و نگرش مثبت به طرح، واقعی فرض کردن خانه‌دار شدن، ارزیابی حمایت‌های مالی و سیاسی دولت تأثیر مثبت بر مشارکت اعضا در تعاونی‌های مسکن مهر داشتند و بیشترین تأثیر مثبت را آگاهی بر مشارکت اعضا دارا بود.

متغیرهای مسئولیت‌پذیری، سنت‌گرایی، تقدیرگرایی، پایگاه اجتماعی تأثیر معنی‌داری روی مشارکت اعضا در تعاونی‌های مسکن مهر ندارند.

در تحلیل رگرسیون بر روی متغیرها، از روش گام به گام استفاده شد و چهار متغیر مستقل آگاهی، تبلیغات رسانه‌ها، تحصیلات و استفاده از رسانه‌ها دارای تأثیر رابطه معنی‌داری بر مشارکت اعضا در تعاونی داشته که در آن بیشترین تأثیر مربوط به آگاهی اعضا است و متغیر تحصیلات تأثیر معکوس بر مشارکت دارد و با تحلیل‌های افرادی چون کولین، هانتینگتون، نلسون، اکسلرد و دانیل لرنر همخوانی دارد. ولی نظریه هانتینگتون تأثیر تحصیلات را با مشارکت مثبت می‌داند ولی در این تحقیق مثبت نیست و عواملی که وارد رگرسیون شدند (آگاهی، تبلیغات، تحصیلات و استفاده از رسانه‌ها) حدود ۳۴ درصد از واریانس متغیر وابسته (مشارکت) را تبیین می‌کنند.

۷- حیدرپور توتکله، زینب و دیگران (۱۳۸۷)، بررسی نقش اعضاء تعاونی های جنگل نشینان در احیاء منابع جنگلی غرب استان مازندران در www.sid

۸- دال، رابرت (۱۳۶۴) درباره دموکراسی، ترجمه حسن فشارکی، تهران، انتشارات شیرازه.

۹- ساریخانی، ناهید؛ طه، مهدیه (۱۳۸۲) میزان مشارکت زنان در شرکت تعاونی روستایی و شناخت عوامل مؤثر بر آن (استان کرمانشاه)، مجله تعاون، شماره ۱۴۳.

۱۰- سیفزاده، حسن (۱۳۷۴) نظریه های مختلف درباره راهنمای گوناگون نوسازی و دگرگونیهای سیاسی، تهران، انتشارات قومس.

۱۱- شکرگزار، اصغر (۱۳۸۵) توسعه مسکن شهری در ایران، رشت، انتشارات حق.

۱۲- شیخی، مهنوش (۱۳۸۲) بررسی عوامل مؤثر در مشارکت اعضاء تعاونی های کشاورزی در نشریه تعاون، تهران، انتشارات وزارت تعاون.

۱۳- علم بیگی، امیر و ظریفیان، شاپور (۱۳۷۹) تعیین عوامل مؤثر بر نگرش دامداران عضو تعاونی گاوآران شهرستان همدان به مشارکت در تشکیل و اداره سازمان های کشاورزی در www.sid

۱۴- غفاری، غلامرضا (۱۳۸۰) تبیین عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر مشارکت اجتماعی اقتصادی سازمان یافته روستائیان ... تهران، دانشگاه تهران.

۱۵- غفاری، غلامرضا و نیازی، محسن (۱۳۸۶) جامعه شناسی مشارکت، تهران، نشر نزدیک

دهد پردازند می توانند بیشتر مؤثر واقع شوند و وقت تلف شده را جبران کنند. (یک سال و نیم زمین ها در اختیار تعاونی ها قرار داده نشده بودند و بعد از آن تعاونی ها شش ماه معطل طراحی نقشه ها و تصویب و سپس شش ماه دیگر درگیر دریافت پروانه ساخت و دیگر امور اداری بوده اند).

منابع

۱- اصغرپور، احمدرضا (۱۳۸۷)، بررسی راهکارهای افزایش مشارکت اجتماعی مردم مشهد در امور مربوط به شهرداری، مشهد.

۲- اهری و دیگران (۱۳۶۷)، مسکن حداقل، تهران، انتشارات مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن

۳- امامی بند پی و حسینی، فرج الله و ... (۱۳۸۵) بررسی عوامل مرتبط با مشارکت ماهی گیران عضو تعاونی های صیادی پره شهرستان ساری، www.sid

۴- بزم آمون، علی (۱۳۸۶)، نحوه تشکیل و مدیریت شرکت های تعاونی، تهران، ونوس.

۵- پناهی، محمدحسین و یزدان پناه، لیلا (۱۳۸۳). اثر ویژگی های فردی بر مشارکت اجتماعی، در فصلنامه علوم اجتماعی دانشگاه علامه، تهران، انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.

۶- جلالی، محمد و کرمی، عزت ... (۱۳۸۴) تعیین عوامل مؤثر بر مشارکت مرتع داران در تعاونی های مرتع داری استان کردستان.

- ۱۶- کوتر، هربرت (۱۳۷۲) اهداف و راهبردهای توسعه کشاورزی در جهان سوم. ترجمه عبدالمجید هاشمی علیا، تهران، فصلنامه روستا و توسعه.
- ۱۷- لوئیس، اسکار (۱۳۵۳) فرهنگ فقر، ترجمه مهدی ثریا در نامه علوم اجتماعی، تهران دانشگاه تهران.
- ۱۸- محسنی، منوچهر (۱۳۸۲) مشارکت اجتماعی در ایران، تهران، انتشارات آرون.
- ۱۹- موسایی، میثم و احمدی، امیدعلی (۱۳۸۷)، بررسی عوامل اجتماعی اثرگذار بر موفقیت تعاونی‌های مسکن در ایران در نامه علوم اجتماعی، تهران.
- ۲۰- وزیر، محمود (۱۳۸۶). بررسی ارتباط عوامل مؤثر در کارآئی عملکرد شرکت‌های تعاونی مسکن، تهران، انتشارات پایگان.
- 21- Axelord, Morris (1950) urban structure and participation, American Sociological Review. Vol 21. ISS ue 1. PP 13-18.
- 22- Alper, Ozkan (2009) "A Critical Evalution of Housing Cooperatives in turkey withn the framework of collective action theories: a case study in Ankara and Istanbul" www.cidj.oxfodjournal.orgcontent.
- 23- Dietrich, Janatan. c (2008): Housing coopevatives partnership: [www. Beavercreek.coop/participation-vs-communitg-building](http://www.Beavercreek.coop/participation-vs-communitg-building).
- 24- lerin, M (1962): political alienation, Eric and Mary josefson, N.Y, Dell publication co.
- 25- Wilson, J and. K. Music (1997) work and volunteering: the long arm of the Job, social forces. Univ North Carolina press, chapel Hill, Yc 842.

